

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

E ante N

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

enodationis indigens. Idem 3. de Nat. deor. Quid vos delectat illa explicatio fabularum, & enodatio nominum?

E nodatus, part. [עֲנוּדָה] melior hebr. אֲנוּדָה. Gall. Declaré. Ital. Dichiarato. Germ. Aufgelöst. Hesp. Declarado. Pol. Wyjasy. Vngar. Megmagyaráztat. Ang. Declarat. made manifest. Cicero 2. de Inventione: Præcepta magna conquisita cura, perspicue conscripsit, atque enodata diligenter exposuit.

E nodare, adverbium. Clarè, perspicue. [עֲנוּדָה] bair hebr. אֲנוּדָה. Gallice. Claiement, apertement, sans nuire. Italice. Chiaramente, senza scerpola. Germanice. Sticht. Hispan. Claramente. Polonice. Lónie. Vngar. Nyilván, világossá. Ang. Clear, plainly. Cicero 3. de Finib. Hæc igitur nobis explicanda sunt: sed si enodatus, vos ignoscetis. Idem 2. de Invent. Quæ illius erant, leviter attingendo, sua diligenter & enodare dantur.

E nodus, de, penultima producta, om. t. Planum, sine nodo. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gall. Sans nœud. Ital. Senza nodo. Germ. Ohne Knoten. Hispanice. Sin nudo, o desnudo. Polon. Gładki, nie skomaty. Vng. Nékötös, vagy, ifjondékös való. Ang. Without knots. Virgil 2. Georg. Aut rursum enodes trunci rescapant. Plin. lib. 12. cap. 14. Quibus credi potest, matrem quoque teretem & enodi truncare trunco. Per metaphoram Enode etiam dicitur quod sine difficultate est. Plin. Epistol. Recitabat igitur eruditam sanè luculentamque materiam (scriptæ legis etat) fluentibus, & teneis, & enodibus, sublimibus etiam ut poposcit locus.

E norchis, iugger. Gemma est candida, quæ divisa fragmentis testium effigiem repræsentat. Autor. Plin. lib. 37. cap. 10.

E normis, me, om. t. Dicitur magnum, sine mensura, nimium: eo quod normam & mensuram excedat. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gall. Desmesuré, desbordé, sans mesure, desfrayé. Ital. Enorme, smisurato. Ger. Unmaßig, groß, ungeheuer. Hispanice. Sin medida. Polon. Niepowinny, wielki, niesłychalny, niespójny. Vngar. Merész, kétségbeesés. Ang. Without measure and order. Plin. in Epist. Omnis enim advenit quod eminet & extat: sed acri intentione dijudicanda est immodicum sit an grande, alium an enorme. Plin. lib. 17. cap. 12. Eadem enormes cerasis, lauris.

E normitas, [עֲנוּדָה] Vngarice. Merész, kétségbeesés. Spartianus in Caracalia: Sed enormitate stipendii militibus, ut solet placuit.

E notem, adverbium. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gall. Desmesurement, sans mesure, desfrayé. Ital. Enormità, fuori di misura. Germ. Unmaßigkeit, über die Maß. Hispanice. Sin medida. Polonice. Niespójność, Vngar. Helytelen, mel nemköl. Ang. Out of measure and rule. Plin. lib. 37. cap. 6. Simili modo, si ex alio colore in se admittat aliquid enormiter.

E notefco, is, Innotefco, Notus fio. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gall. Venir en cognoissance. Ital. Esser noto. Germ. Bekannt werden. Hispanice. Hacerse conocer. Polonice. Zauważony być, sławny. Vngarice. El híresföldön, ismeretessé lenni. Anglice. To be known abroad. Plin. in Epist. Enotuerunt quidam vestis tui, & invito te clausura resiegerunt. Sueton. in Ortho. Qui tamen sic quoque hoc disticho enotuit.

Enis, & Enia, à verbo Sum deducta, n. t. m. i. m. voces sunt solis penè Philosophis usurpatæ. [Vngar. Alas.] Quintilian. libro 8. cap. 3. Multa ex Græco formata nova, ac plurima à Sergio Flavio, quorum dura quædam admodum videntur, ut Enis & Essentia: quæ cur tantoperè aspernentur, nihil video, nisi quod iniqui iudices nos sumus, ideoque paupertate sermonis laboramus.

Ensis, m. t. Gladius, mucro. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gallice. Espée. Italice. Spada. Germanice. Eis schwert. Hispan. Cuchillo, o espada, o daga. Polon. Miecz. Vngar. Szablya, vagy, segyon. Ang. A sword. Cicero 2. de Natur. deor. Ausaque fencilum prima est fabricaverit enses. Virgil. Et curvæ rigidum falces constantur in enses. Ovidius 3. Fastor. Ensisbus exentis bellica læta dea est. Ab ensis sit diminutivum Ensiculus, s. f. Plautus in Rud. In eo ensiculo literarum quid est? Perque enses, perque ignem opponet irumpere, dia & p. quædam n. v. quædam i. quædam quæ significamus quidvis periculi subeundum.

Ensis, penultima concepta, m. t. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gallice. Qui porte enses. Italice. Che porta spada. Germanice. Eis schwert trager. Hispanice. El que trae cuchillo o espada. Polon. Miecznik. Vng. Tegyver, kard hordozó. Ang. That bears a sword. Ovid. 2. de Arte: Ensisfer Orion aspiciendus erit. Idem 4. Fast. Ensis. Xiphion herba apud Dioscorid. lib. 4. cap. 23.

Enraticos, ab erigendo & inflando sic dictum, Saryrium apud Diosc. lib. 3. cap. 145.

Entelechia, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Perfectio, vis ex se movens, agitatio live energia. Aristoteles animam ita appellavit, lib. 2. de Anima. Cicero continuatam quandam & perennem motionem interpretatur, i. Tusc. quæst. Quintum genus adhibet vacans nomine, & sic ipsum animum entelechiam appellat novo no-

mine, quasi quandam continuatam motionem & perennem. Sunt qui entelechiam per d scribendam existimant sed per t pluribus probatur. Cornibus Grammaticus autor est Aristoteles in de anima per ratiōem in de anima scribere consuevit. Idem apud Lucianum in iudicio vocalium queritur, & de suis testibus pulsam à r. in hac ipsa voce.

Enteni, s. p. dicuntur terrestres ventriculi quidam.

Enterione, es, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. medulla lignorum.

Enterocela, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Vng. Tékély. Ang. The distal part of the bowels where the gut is fastened down into the cavity. Species huius, quum intestina decidunt in scrotum: quemadmodum epiplocele, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. quum eodem delabuntur omittunt de hydrocele, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. quum in altèu e testibus humor condunt. Omnesque has species, nostri vocant hernias, inquit Celsus. Ramices vero qui sequuntur, Porocela, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. quum ex testibus aliquo circa scrotum materia subdarunt: Sarcocela, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. quum in ipso scroto concrevit caro: Cistocela, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. quum vena intumuerunt, tunicis testium integris, scilicet ipso scroto: Babonocela est tumor testiculi ex inflammatione febrem afferens, vel tumor in inguine ex repletionem testis, ex quo testiculus dependet. Est tamen ubi Plin. enterocelam dicitur ramicem, ut in medicinis cupressi.

Enterocelica, Qui enterocela laborat. [Vngarice, Tékély.] Plinius libro 26. cap. 8. Enterocelica datur ex aqua, & illius vitæ vitis.

Enteron, [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Vng. bél. Latine intestinum. Hinc quidem exciterare, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. pro exciterare, & intestina decubant, deduci putant. Vide suo loco.

Entheca, m. f. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. accipiter pro gaza repositio.

Enthemata, n. t. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. A medicis vocantur quæ vultibus recentibus imponuntur, ad reprimendum sanguinem, & humorum affluxum. In infirmitatibus item cademata vocantur surculi qui in fissuram trunci inseruntur.

Enthemis, a. um. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Vng. Helyes malafajal tel. Nomen divino plenus. Stat. Syl. 2. Hic thyrifos, hic plestra fecit, hic thea lauro Tempora, Minoæ cinem premit ille corona.

Enthemis, a. um. Divino numine afflatus: [Vngar. Helyes malafajal tel.] Jur. Entheca vatium pectora, apud Mart. lib. 6.

Entheton, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. medicamentum à præstantia temedi dicitur.

Enthelis, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Latine interpositio.

Enthusiasmus, m. f. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Vngarice. Helyes. Est divinus quidam vigor, qualem habent dicitur magister eorum qui divino numine sunt afflatus: ab ἔνθουσι, quod significat Afflor numine.

Enthymemata, n. t. penult. prod. atis, & Enthymemata. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. n. t. penult. prod. atis, & Enthymemata. Est divinus quidam vigor, qualem habent dicitur magister eorum qui divino numine sunt afflatus: ab ἔνθουσι, quod significat Afflor numine.

Enthymemata, n. t. penult. prod. atis, & Enthymemata. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Est divinus quidam vigor, qualem habent dicitur magister eorum qui divino numine sunt afflatus: ab ἔνθουσι, quod significat Afflor numine.

Entimon agricon, Heracea altera apud Diosc. lib. 3. cap. 17.

Entomata, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. A Græcis appellantur quæ nos vocamus infella: [Vng. Nyakatlan allatok.] cuiusmodi sunt musca, tabrones, apes, & ejusmodi: ratione nominis inde ut optime ducta, quod plerique ex his circa medium sui incisâ sunt, ad posteriori partem tenui admodum discrimine adhaerent prout.

Enthosia, thidia, thoracis intima.

Entyposis, ubi articulus confirmatur, vel homeni acetabulum.

Entybo, is, penult. prod. n. t. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Gall. Entybo. me. penult. prod. n. t. Ital. Maritare. German. Mann mit Mann nomen, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Hispan. Casaca, s. p. [עֲנוּדָה] hebr. אֲנוּדָה. Pol. Zon id. Vngar. Ki hódosodom. Anglice. To be married to some man. Livio videtur usurpatum pro extra suum ordinem videtur: nam enim ait lib. 10. ab Urbem: Virginiam Auli filiam patrum plebeo nuptam L. Volumano COS. matronæ, quod è patribus enuphisset, sacris arcuerunt.

Entypio, Livius libro 9. Decad. 4. Vt Hispania Fecunda dicitur, diminutio, gentis enuptio, tutoris optio ita elicit quali erit testamento dedisset.

Entyphos, as, a. t. p. Aperio & nucleum è calyce emittit. Nucleus vero dicitur quod tenerum in nucè incudum. [Vngar. Csapoglyva.] Gall. Cœur, mettre hors le noyau, desnoyer, & enlever en evidence. Ital. Aprire, levare il nocciuolo della noce, & l'ella della guscia. German. Ein kern, aufheben, ein kern, heraus nehmen, & c.

thaclem, etidem Hispan. Alir d'facar el mello, d' poyta dela fruta. Pol. latradobium, uia adryam. Vng. Meg ibem, az bilit hi vezemi...

Enunciatio, participium. [עניניא] Gall. Eferre d' defonere, ma ep evidence & declar. Ital. Dichiarato, aper...

Enunciatio, adverbium, purgate, exquisitè, clarè, ac sine asperitate [עניניא] Gall. Clarentment, apertement. Ital. Chiaramente. Ger. Offenlich, statlich. Hisp. Claramente. Pol. Ławie. Vngar. Nyilván...

Enunciatio, as, are, p. Numero, recenseo. [עניניא] Gall. Dénombrer, nombrer & conter. Ital. Numerare. Germ. Zählen. Hisp. Contar por numeros. Pol. Liczyć. Vngar. Előszámlalom, meg számlalom. Angl. To number, to compute, to reckon. Cic. 4. Veri. Dixi jam antea me non omnia istius que in hoc genere essent, enumeraturum. Col. libro 8. cap. 17: Et ne per singula enumerem falsamentorum omnium purgamenta. Propert. libr. 2. Eleg. Enumerat miles vulnera, pastor oves. Terent. in Adelph. Jamne enumerasti quod ad te rediturum putes.

Enunciatio, f. t. Est ipse enumerandi actus. [עניניא] Gall. Dénombrer, nombre & conte. Ital. Essi annoverare. Ger. Zählen. Hisp. Agnella cuenta por numeros. Pol. Liczyć. Vngar. Előszámlalom, meg számlalom. Angl. A counting, or reckoning. Præterea est argumētū genus siue quærens apud Oratores, quum plurimis rebus expositis, & ceteris in huiusmodi, una reliqua necessariò confirmatur, hoc pacto. Necesse est aut in iudicium causa ab hoc esse occisum, aut metus, aut spei, aut aliquid amici gratia: aut si horum nihil est, ab hoc non esse occisum. Est etiam enumeratio pars epilogi, quum argumenta aut omnia, aut præcipua per totam orationem sparsa, in fine repetantur, ut altius memoriæ insidiant. De qua multa in Rhetoricis ad Herennium.

Enunciatio, as, ad p. Elo quor, effero, exprimo, profero, pronuntio, dico, significo. [עניניא] Gall. Dénombrer, nombre & conte. Ital. Annoverare, numerare, proficere, proficere, parlare, affermare. Germanice. Aufzählen, aufsprechen. Hisp. Pronunciar, & declarar. Pol. Wymawiać, powiadać. Vng. Ki mondok, meg jelentem. Angl. To utter, to pronounce. Cic. 2. de Finib. Gravissimæ sunt ad beatè vivendum breviter enuntiate sententiæ. Ponitur etiam pro simplici nuntiare, vel è longinquo significare. Cicero Epistol. ad Amicum libro 1: Cossinius hic, cui dedi literas, valde mihi bonus homo, & non levis, & amans tui visus est, & talis qualem esse cum tui mihi literæ enuntiarant. Elegantissimus præterea huius verbi usus est pro divulgare, & quod arcantum erat, retegere: ut, Enuntiare adversariis amicorum consilia, Cicero pro Roscio Amerino. Enuntiare mysteria dicendi, Idem primo de Orat.

Enunciatio, participium. [עניניא] Gall. Proférer, prononciel. Ital. Proficere, pronunciaro. Germ. Sagen, aufsprechen. Hisp. Pronunciaro, declarar. Pol. Wymawiać, powiadać. Vng. Ki mondok, meg jelentem. Angl. Uttered, pronounced. Quintilian. libr. 2. cap. 5: Sermo rectus, & secundum naturam enuntiatus.

Enunciatio, n. f. Oratio perfecta, verum aut falsum significans, effatum, pronuntiatum, enuntiatio. [עניניא] Gall. Proférer, prononciel. Ital. Proficere, pronunciaro. Germanice. Sagen, aufsprechen. Hisp. Pronunciaro, declarar. Pol. Wymawiać, powiadać. Vng. Ki mondok, meg jelentem. Angl. Uttered, pronounced. Cicero de Fato: Nec si omne enuntiatum aut verum est, aut falsum, sequitur illud causas esse immutabiles.

Enunciatio, v. s. a. um. [עניניא] Gall. Declaratio. Ital. Dichiaratio. Germ. Das da aufgeredet oder auf gesprochen

mag werden. Hisp. Cose que denuncia, d' declara. Polon. Rzecz ktora moze byc wymowiona. Vngar. Ki beszélhet. Angl. Declarative. Senec. Epist. 118: Sequuntur deinde motus animorum, enuntiativi corporum. Ibidem: Aliquid est enuntiativum de corpore, quod alii effatum dicunt, alii enuntiatum, alii edictum.

Enunciatio, vel enarrativè deduci dicitur, quum similiter aliqua res sine mysterio, sine pondere, sine momento deducitur, ut quum dico: Peto è Titio, qui est hæres Scii. ista verba Qui est hæres, enuntiativa sunt. Unde etiam non est hæres Scii, tamè procedit libellus. Casus est, ut ajunt, in terminis, in l. quæ familiaræ, quem tex. ut singularem, secundū præceptorem meū D. Zafium, omnes doctores exclamant. ff. Famil. creiscun. Dispositivè autem narrata vim habent & obligandi & disponendi causam, adeò ut ea quæ medullas respiciunt, mutari emendative nequeant, maxime si pro reo faciant. Per text. elegantem in l. eum precum. C. de lib. caus.

Enunciatio, onis, f. t. Enuntiatum, effatum, pronuntiatum. [עניניא] Gall. Proférer, prononciel. Ital. Proficere, pronunciaro. Germanice. Sagen, aufsprechen. Hisp. Pronunciaro, declarar. Pol. Wymawiać, powiadać. Vng. Ki mondok, meg jelentem. Angl. Uttered, pronounced. Cic. de Fato: Omnis enuntiatio (quod alii per Dialectici appellant) aut vera aut falsa est. Ibidem: Explicanda vis, ratioque enuntiationum, quæ Græci ἀπολογία vocant.

Enunciatio, cis, f. t. Enuntiatum, effatum, pronuntiatum. [עניניא] Gall. Proférer, prononciel. Ital. Proficere, pronunciaro. Germanice. Sagen, aufsprechen. Hisp. Pronunciaro, declarar. Pol. Wymawiać, powiadać. Vng. Ki mondok, meg jelentem. Angl. Uttered, pronounced. Cic. de Fato: Omnis enuntiatio (quod alii per Dialectici appellant) aut vera aut falsa est. Ibidem: Explicanda vis, ratioque enuntiationum, quæ Græci ἀπολογία vocant.

Enunciatio, is, penultima correpta, act. q. Nutrio, alo, sustento. [עניניא] Gall. Nourrir, & suster entièrement. Italice. Nutrire. Germanice. Ernähren, aufziehen. Hisp. Criar. Polon. Odżywiać. Vngar. Táplalom, sül tartom. Angl. To nourish, to bring up. Plin. libr. 12. cap. 1: Tantum postea honoris increvit, ut mero infuso enutriatur. De platano. Colum. lib. 3. cap. 5: Deinde fata non ita enutriunt, ut antè convalescant ac proficiant, quàm retorrescant.

Enunciatio, ante o.

Enunciatio, is, ivi, vel ii, itum, Notæ significationis est. [עניניא] Gall. Halach, me. Latine, ius. Ital. Andare. Ger. Gehen. Belg. Gamen. Hispan. Ir, andar. Pol. Iść. Vng. Megyék. Angl. To go, to walk. Ire, Redire, contraria. Mart. lib. 6: Et Capitolinas itq; reditque vias. Ovid. Epist. 19: Anxius huc illuc distimulanter eo. Interdum significat venire, sicut Terent. in Adelph. Quæro ut una mecum ad matrem virginis eas. Ire pedibus. Plaut. Scic. Nam pedibus ire non queo. Ire in sententiam pedibus, est alterius sententiæ nõ verbo, sed corpore accedere. Liv. lib. 7. ab Urb. Qui hoc sentitis, in dexteram partè pedibus transire: quæ major pars erit, eo stabitur consilio. Deinde frequentes omnes in dexteram pedibus transierunt. Hæc ratio inventa est, quod nonnunquam longū esset audire singulos, in magno, præsertim Senatorum vel iudicum consessu. Quæ igitur dux iræve sententiæ dictæ erant ab iis qui primi rogabantur, reliqui in illorum cū quibus sentiebant, sedilia transibant, ut res expeditiores fierent. Aliquando ne pedibus quidem præ multitudine ad sententiam ire poterant, ideoque manu sententiæ significabant: quod Quint. intelligit, ubi ait: Manibus pedibusque, imus in sententiam necessitatis. Huic contrarium est, Ire in alia omnia: hoc est, ab autore sententiæ alicuius dissentire, & in aliorum sententiæ discedere. Cicero Lentulo, lib. 1. Epist. Quatenus de religione dicebat, ei rei quia obfissi non poterat, Bibulo assensum est: de tribus legatis frequentes iterunt in alia omnia. Navibus instructis ire, Virgil. 2. Aen. Et jam Argiva phalanx instructis navibus ibat. Cic. ad Att. lib. 10: Navigio esse te iturum trans mare, credere non possum. Ire rectis sensibus. Cicero 13. Philip. Si me rectis sensibus contemdi immortales, ut spero, adjuverint. Ire inficias: negare. Terent. in Adelph. hoc reliquum est, Si inficias ibit, tellis mecum est anulus quem amiserat. Ire in aciem, pro militare. Quintil. lib. 9. cap. 2: Qui aliquando fortiter fecerat, & alio bello petierat ut militia vacaret ex lege, quod quinquagenarius esset, adversante filio ire in aciem coactus, deseruit. Ire in articulum dicitur seges, quum nodos, veluti articulos quosdam acquirat. Plin. lib. 18. cap. 17: Si in articulo seges ire coeperit. It dies, pro præterit, & elabitur. Plaut. Rud. Verba facimus, it dies. Ire res, pro succedit. Cic. Attic. libr. 14: Incipit res melius ire quam putaram. Ire agere conjunctim à Iurisconsultis dicitur, pro disjunctim. Aliud enim est ire: aliud agere. Ire hominis est: agere, jumentum. Qui actum habet, iter habet, at non contra. Ego ire agere semper conjunguntur, ut tres servitutes compendio sermonis comprehendantur, iter, via & actus. Nam sub verbo agere, tacitè quoque vchere comprehenditur. Hæc ex Hotomano. Hoc verbum, præter naturam aliorum verborum quartæ conjugationis, facit futurum in bo, ur, Eo, ibo, quemadmodum & queo, quibo. Invenitur tamen etiam nonnunquam Eam, ut apud Terentium Eynuch. Quid igitur faciam? non cam? ne nunc quidem Quum accesor ultro? Composita ab eo, is, quanvis simplex sit neutrum, aliqua tamen sunt activæ.

